

identificar la resta de produccions atribuïdes a aquest mestre. Un altre dels trets distintius d'aquesta obra són els vint-i-nou esbossos que es troben al seu anvers, fets pel mateix Bernat Martorell en cartró i guix. Potenciant la significació del retaule, aquest s'exhibeix a l'exposició d'una manera molt especial i que segurament no s'havia fet mai abans: es mostra desmuntat, de manera que s'accedeix per primera vegada a les dues cares d'aquesta obra, i hom pot observar així, més directament, el traç personal de l'artista.

Al mateix temps, a l'exposició hi apareixen altres peces de Bernat Martorell —provinents de diferents institucions catalanes— que ens ajuden a dibuixar la trajectòria i l'evolució que seguí l'artista al llarg de la seva vida. Sota el títol de «Coetanis il·lustres», la mostra també presenta l'obra d'altres artistes gironins, com Joan Antigó, Honorat Borrassà i Francesc Vergós, contemporanis de Martorell i constituents de l'anomenada Escola de Girona.

Sense cap mena de dubte aquesta exposició és una bona oportunitat per conèixer més a bastament la nostra història i per entendre més exhaustivament quins han

estat els precedents del nostre art. L'estil de Bernat Martorell brilla pel seu detallisme, per la seva seguretat en la constitució del dibuix i pel seu peculiar ús del color.

El resultat és una aproximació immediata a la cultura i l'art d'un gòtic llunyà.

Tanmateix, aquesta exposició ens mostra com Bernat Martorell i els seus coetanis ens han deixat un llegat artístic que, tot i remot, també pot trobar alguns referents en l'art dels nostres dies.

Ibet Vila i Tràfach

Turisme rural i patrimoni a Besalú

El divendres 15 i el dissabte 16 de novembre de 2002 va tenir lloc a Besalú el segon Seminari de Turisme Rural a Catalunya, dedicat en aquesta edició a la museïtzació dels nuclis urbans.

Les entitats organitzadores (la Fundació d'Estudis Superiors d'Olot, l'Institut del Patrimoni Cultural de la Universitat de Girona i l'Ajuntament de Besalú) van voler amb aquesta iniciativa crear un fòrum on professionals de diverses branques poguessin posar en comú, de manera

sintètica i distesa, les seves experiències en el camp de la gestió patrimonial orientada al turisme, amb una especial atenció als temes de patrimoni rural.

El seminari, que tenia una seixantena d'inscrits de procedències diverses, s'estructurava en una sèrie de ponències

Les plaques de la memòria

El mes d'agost de l'any passat, la revista *Recull* denunciava que havia desaparegut, al carrer Ample de Blanes, la placa col·locada l'any 1989 per assenyalar la casa on va viure Joaquim Ruyra. També a Cadaqués, per no se sap quina raó, ha desaparegut fa temps sense deixar rastre la placa col·locada l'any 1982 a la casa on va néixer Carles Rahola.

A Girona, l'any 1996, en una acció encaminada a fixar la memòria històrica de la ciutat, es van col·locar plaques a les cases nats de Fidel Aguilar, Ferran Agulló, Joan Badia, Aurora Bertrana, Joaquim Botet i Sisó (en un lloc equivocat), Ricard Guinó, Rafael Masó, Miquel de Palol, Lluís Pericot, Joaquim Ruyra, Santiago Sobrequés, Joaquim Vayreda, Jaume Vicens Vives i Narcís Xifra Masmijtjà. Al cap de set anys, les plaques que no han estat ateses particularment per algú veí de l'immoble presenten un aspecte lamentable, perquè cap servei municipal s'ha ocupat mai de mantenir-les netes. La de Narcís Xifra ha desaparegut a causa d'unes obres, la de Botet i Sisó roman en el lloc erroni i encara està per fer la que recordaria el lloc de naixement de Xavier Montsalvatge, mort l'any 2002. Tampoc no s'ha aprofitat el centenari de Camil Geis per honorar-lo amb una placa a la seva casa del Pont Major.

No ens podem pas queixar del desinterès general pel passat si no ens hem esforçat a fer-lo present. Els pobles, com les persones, han de tenir memòria; ho deia Ramon Llull a *Blanquerna*: «Recordar nos convé d'on som venguts». A *Tirant lo Blanc* es pot llegir que «la princesa estigué tres hores sense recordar-se», perquè, en el llenguatge de l'època, perdre el record equivalia a perdre els sentits. També per als pobles la pèrdua de la memòria és semblant al desmai, a l'afluixament de la identitat i de la sensibilitat. Els pobles sense memòria acaben per perdre la història, i oblidar el passat és una mala manera de construir el futur.

Narcís-Jordi Aragó